

Отже, Ф. Купер створює новий літературний жанр – романтичний морський роман, яким здобуває світове визнання. Як історичний романіст, Купер – учень і послідовник Вальтера Скотта. Оригінальність його історичних романів визначається не тільки художньою своєрідністю, а самим матеріалом і трактуванням подій. Як автор морських романів Купер є продовжувачем англійської літературної традиції, таких творців «морського» роману, як Дефо, Свіфт, Смоллетт, що одержала подальший розвиток у творчості багатьох письменників Англії й США. Зокрема, такі корифеї цього жанру, як Герман Мелвілл і Джозеф Конрад, завжди завдячували урокам генія Фенімора Купера, який за словами Бальзака «кинув вас у відкрите море, одухотворив безкінечну ширину океану...» і який володів особливим талантом описувати море і моряків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Боброва М. Н. Джеймс Фенімор Купер. Очерк жизни и творчества. — Саратов, 1967. — 211с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури XIX – поч. XX ст.: Навч. Посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – с. 89-92
3. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник: У 2 т. – т.1 / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – с.810-812
4. Іванько С.С. Фенімор Купер. – М.: Мол. гвардія, 1990. – 268 с.
5. История Всемирной литературы: У 6-ти т. – т.6 / За ред. И. А. Тертеряна. – М.: Наука, 1989. – с.557-564.
6. Купер Дж. Ф. Красный корсар : Пер. с англ. Н. Рыковой и С. Майзельс / роман. — М. :Правда, 1988. – 384 с.
7. Купер Дж. Ф. На суше и на море. Лоцман : романы / Дж. Ф. Купер. — М. : Эй-Ди-ЛТД, 1994. — 400 с.
8. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: Підручник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – с.358-369
9. Ружевич Т. М. Епопея Фенімора Купера про освоєння Нового світу та її герої // Т. М. Ружевич, Я. І. Ружевич // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України: Всеукраїнський науково-методичний журнал. – К., 2007, – № 3, – с.38 – 40
10. Самохвалов И. И. Американская литература XIX века: очерк развития критического реализма // И. И. Самохвалов. – М.: Высшая школа, 1964. – 564 с.
11. Стулов Ю. В. Сто писателей США // Ю. В. Стулов. – Минск: Высшая школа, 1998. – 334 с.

Будівська К.

Науковий керівник – доц. Кушнір О.

РЕДАКЦІЙНА ПОЛІТИКА ГАЗЕТИ «ВІЛЬНЕ ЖИТТЯ» У 1990-1991 РОКАХ

У 90-ті роки ХХ століття тернопільська обласна газета «Вільне життя» зазнала численних змін. Причин для таких реорганізацій було декілька. Першою стали переломи в історичній долі України, партії та її періодики. Другою – призначення головним редактором видання Петра Федоришина, за головування якого газета і стала незалежним громадсько-політичним органом.

Актуальність дослідження визначається важливим суспільним значенням найпопулярнішої обласної газети «Вільне життя» і малодослідженістю теми.

Методологічну основу вивчення теми складають праці відомих українських журналістикознавців Владимірова В. М. [10], Михайлина І. Л. [12] та Москаленка А. З. [13].

Мета дослідження – проаналізувати організаційні та редакційні новації у газеті «Вільне життя» у 1990-1991 роках.

З приходом Петра Федоришина на головну посаду редакції газета змінюється в національному плані щодень на краще. Вже перший номер, підписаний ним, свідчив, що видання стає трибуною правди. Тут знаходимо матеріал про Всеукраїнський тиждень пам'яті жертв сталінських репресій і голодомору, загиблих у війнах та від чорнобильської катастрофи, ініціативу редакції написати Книгу пам'яті. З номера в номер подавалися полярні думки, списки реабілітованих, інформацію про байдуже ставлення до них на місцях, про вчорашніх «ворогів народу», про січових стрільців і привиди старих замків краю, відверте інтерв'ю з Євгенією Долинюк «Слава для мене була тягарем». Газета закликала оберігати пам'ятки минулого, шанувати духовні святині, бути гідними своєї України. Та й для Івана Мазепи,

Богдана Лепкого, для Зборівської слави, для «Пісень з неволі» політкаторжанки Марії Потикевич-Заболотної не шкодували тоді місця [11, с.133].

Сміливим видався номер «Вільного життя» за 24 березня 1990 року. Тоді на прохання читача О. Денисюка зі Збаража газета надрукувала розлогу розвідку асистента кафедри історії світової культури Тернопільського педагогічного інституту імені Я. Галана Андрія Ткачука «Живе у пам'яті народній. Пісня Павла Чубинського «Ще не вмерла Україна» та її історична доля». Вперше в українській пресі було надруковано текст написаного у 1863 році поетичного твору П. Чубинського, який, завдяки мелодії М. Вербицького, став Державним гімном України [11, с. 133].

Перший випуск щоквартального літературно-мистецького додатку до «Вільного життя» «Слово і край» вийшов 29 квітня 1990 року. До редколегії входили Іван Горбатий, Роман Гром'як, Зінаїда Кушнірук, Михайло Ониськів, Георгій Петрук-Попик, Володимир Сушкевич, Данило Теличин, Петро Федоришин. Упродовж 1990-1991 років вийшло 6 випусків видання, і він відіграв значну роль у справі відродження культури рідного краю [11, с. 38].

У суспільстві продовжували відбуватися зміни, тому 10 серпня газета надрукувала фотосвідчення: 8 серпня 1990 року, згідно з рішенням міської ради, у Тернополі демонтовано пам'ятник В. І. Леніну [1]. Відтак, з ініціативи редактора «Вільного життя» 14 серпня 1990 року газета першою з обласних комуністичних видань вийшла без «об'єднавчого» комуністичного гасла «Пролетарі усіх країн, єднайтеся!» [11, с. 134].

Востаннє як орган Тернопільського обласного комітету Комуністичної партії України і обласної ради народних депутатів газета «Вільне життя» з'явилася 25 серпня. Відтак, 26 серпня видання вперше постало як громадсько-політична газета Тернопілля. Обком Компартії України та обласна рада народних депутатів залишилися її формальними видавцями.

У цьому ж номері редакція надрукувала звернення до читачів, в якому вказала основні причини цього рішення, а також поділилася планами на майбутнє. Окреслюючи мотивацію, редакція повідомила, що вступив у дію Закон про пресу, з 1 серпня відмінено цензуру, тому реальністю стала нова політична структура, плюралізм, багатопартійність. У результаті цього на газетному ринку з'являються нові видання, серед яких читачеві нелегко зорієнтуватися. Напередодні передплатної кампанії, редакція вказала своїм обов'язком заявити про власну позицію [9, с. 2]. Позиція газети полягала в тому, щоб відстоювати принципи перебудови, демократизації, гласності, об'єктивно і правдиво показувати реалії життя. Видавці хотіли створити газету широкого спектру, а для цього треба знайомити читачів з розмаїттям думок, поглядів, з позиціями інших політичних організацій [11, с. 134].

Відтак, у 1990 році в редакційній політиці газети відбулися нові зміни: видавцями «Вільного життя» з 30 жовтня 1990 року стали трудовий колектив газети і обком Компартії України. Тираж газети – 107860 примірників [5, с. 3].

У 1990 році з'явилися рубрики: «Три колонки на завершення номера» [1, с. 2]; «Календарі УГКЦ та УАПЦ на 1991 рік» [2, с. 3]; рубрика «Розсекречуємо старі «секрети» (перший матеріал – «Справа Огія») [3, с. 4]; «Світ нашої духовності» [4, с. 2]. Зважаючи на редакційну політику відновлення старих традицій релігії та віросповідання, 10 листопада видання надрукувало публікацію Галини Садовської про перебування в м. Тернополі глави УАПЦ Патріарха Мстислава. У цьому ж номері відбулася прем'єра однієї з найпопулярніших рубрик «Калина: сторінка для жінок і про жінок». Вже в наступному числі газета презентувала добірку за листами читачів: купони, талони, черги.

Під кінець року «Вільне життя» заснувало такі рубрики, як «Спортивний кур'єр», «Екологія: аналіз ситуації», «Друзі газети», а також було започатковано колонку «Читали?» (сторінками газет і журналів), що дотепер інформує читачів часопису про матеріали в інших виданнях [8, с. 39].

Та не таким усе виявилось простим і полірованим. З виходом 26 жовтня 1990 року першого номера газети «Відродження» як офіційного органу Тернопільської обласної ради народних депутатів навколо «Вільного життя» почали відбуватися явні і приховані інсинуації щодо статусу видання. Зрештою, це й породило відкритий лист редакції до президії обласної ради народних депутатів і гостре післяслово до нього Петра Федоришина, яке остудило гарячі голови «перших хоробрих» [11, с. 136].

Новації у «Вільному житті» продовжилися і наступного року. Вже 1 січня 1991 року у вихідних даних газети замість відділів подавалися прізвища журналістів. Ціна газети 8 коп. Редакція повідомляла, що відтепер газета виходитиме у вівторок, середу, четвер, п'ятницю і суботу [11, с. 136].

До Різдвяних свят видання надрукувало сторінку, що стала традиційною – «Ой радуйся, земле!» Вона супроводжувалася редакційною заявою, в якій повідомлялося про причини виходу сторінки: «У новий, 1991 рік ми вступили з новими офіційними святами: Верховна Рада Української РСР прийняла рішення визнати неробочими дні релігійних свят – Різдва Христового (7 січня), Великодня і Трійці (по одному дню). Ще раніше таке рішення прийняли тернопільські міська і обласна Ради народних депутатів. Те, що впродовж десятиліть вважалося майже недосяжним, стало, нарешті реальністю. Це не просто додаткові вихідні, а прекрасна нагода прилучитись до народних традицій, відчути і свою відповідальність за їх збереження. Христос рождається! Славіте його» [6, с. 3].

Окрім повідомлень з Москви та Києва про ГКЧП, 20 серпня повідомлялося про те, що в залі засідань облвиконкому у зв'язку з останніми подіями відбулася зустріч керівників підприємств, установ, організацій, представників політичних партій, об'єднань і рухів. Відкрив її заступник голови обласної ради народних депутатів Я. Й. Карп'як, який просив підтримувати порядок, не дозволяти жодних емоційних заяв [11, с. 40].

Останній номер газети вийшов 24 серпня 1991 року, в якому зазначалися два видавці – трудовий колектив «ВЖ» та обком КПУ. Через три дні газета надрукувала два повідомлення, що стосуються долі «Вільного життя»: про департизацію колективу редакції, саморозпуск партійної організації і рішення виконавчого комітету Тернопільської обласної ради народних депутатів від 25 серпня 1991 року № 199 «Про політичну ситуацію після антидержавного заколоту 19-21 серпня 1991 року та діяльність комуністичної організації Тернопільщини», в якому було записано історичний шостий пункт – «до внесення змін у редакційний статут газети «Вільне життя» вважати єдиним її засновником і видавцем трудовий колектив даної газети». Відтоді видавцем громадсько-політичної газети Тернопілля стали тільки працівники «Вільного життя».

Наступного дня редколегія газети надрукувала звернення до читачів, у якому пояснювала свої дії та вказувала на те, що редакція хоче бути незалежною від будь-яких політичних партій, громадських організацій, течій і рухів. Також газета, як підкреслювала її редколегія, відкрита для різних думок, поглядів, дискусій [11, с. 137].

Тим часом тривала кампанія молодшої газети «Відродження» проти свого колись старшого брата «Вільного життя». Молоде видання обласної ради з номера в номер твердило про необхідність закриття пресового старожила. Чинився шалений тиск на обласну раду, яку «патріоти» все більше схилили до того, аби вона закрила газету «Вільне життя», а все її майно передала новому органу. Тодішній голова облради та її виконкому Василь Олійник, не піддався на ці провокації. Мотивувалось це тим, що обласна рада неспроможна утримати дві газети [11, с. 138].

Це був важкий час для «Вільного життя». У членів редакції були найменші зарплати серед тернопільських газетярів. Нестихаюча пропаганда проти «комуністичного» видання приносила свої гіркі плоди: рік у рік падав тираж газети. На її закриття не пішов і новий голова обласної ради руховець Богдан Бойко, але активна робота ради щодо «розкручування» своєї газети усе більше витісняла «Вільне життя» з домівок тернополян. Та тематична насиченість газети, розмаїття думок, проблем повернули їй читача. Нині у «Вільного життя» надійний і вірний читач. Тираж четвергового номера тримається в межах 55–60 тисяч [14, с. 126].

Таким чином, завдяки вдалим змінам у 1990-1991 роках «Вільне життя» не тільки продовжило своє існування, а й перетворилося в найтиражнішу газету Тернопілля. Видання змогло здобути редакційну самостійність і можливість самому вибирати, як висвітлювати політичні події у країні. Крім цього, газета збільшила кількість сторінок, а також тем, які висвітлюються на її шпальтах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вільне життя. – 1990. – 10 серпня. – 4 с.
2. Вільне життя. – 1990. – 9 вересня. – 4 с.
3. Вільне життя. – 1990. – 26 вересня. – 4 с.

4. Вільне життя. – 1990. – 27 вересня. – 4 с.
5. Вільне життя. – 1990. – 23 жовтня. – 4 с.
6. Вільне життя. – 1991. – 5 січня. – 4 с.
7. Вільне життя. – 1991. – 24 серпня. – 4 с.
8. Вільне життя. – 1991. – 25 серпня. – 4 с.
9. Вільне життя. – 1991. – 26 серпня. – 4 с.
10. Владимиров В.М. Історія української журналістики (1917–1991 рр.): навч. посіб. / В.М. Владимиров. – К. : МАУП, 2007. – 174 с.
11. Головна газета Тернопілля («Вільне життя» – 70 років) / Тернопіль: Редакція газети «Вільне життя». – 2008. – 352 с.
12. Михайлин І.Л. Основи журналістики: підруч. / І.Л. Михайлин. – К. : ЦУЛ, 2003. – 284 с.
13. Москаленко А.З. Теорія журналістики: навч. посіб. / А.З. Москаленко. – К. : ЕксОб, 2002. – 336 с.
14. Про себе, про друзів, про час. – Тернопіль : Редакція газети «Вільне життя» – 1999. – 160 с.

Мищук А.

Науковий керівник – доц. Данилевич М. М.

ПОЕТИКА ІМПРЕСІОНІЗМУ У ПРОЗІ М. КОЦЮБІНСЬКОГО

Наприкінці XIX століття з'являються твори, які відрізняються від традиційного реалізму, і поступово на зміну реалізму приходить нова течія, яка належить до модерністського напрямку, а саме – імпресіонізм.

Імпресіонізм (від франц. *impression* — враження) — течія модернізму, що заснована на принципі безпосередньої фіксації вражень, спостережень, співпереживань. Мистецька течія, у живописі, а також в літературі та музиці — котра виникла в 1860-х роках та остаточно сформувалася у другій половині XIX століття у Франції [5, 300]. Імпресіоністи намагаються у своїх творах відтворити шляхетні, витончені особисті враження та спостереження мінливих миттєвих відчуттів та переживань, природу, схопити мінливі ефекти світла — проте на відміну від неокласицизму не зобов'язувалися об'єктивно відображати реальність, а натомість поділитися власними почуттями з спостерігачем твору, вплинути на нього [1, 15].

Одним із яскравих взірців течії імпресіонізму є — Михайло Коцюбинський. Він посідає одне з чільних місць в історії української літератури. Його повісті, оповідання та новели яскраво відтворюють не тільки глибинні соціальні та психологічні зрушення в суспільстві на межі століть, а й активні пошуки, якими характеризувався літературний процес на межі двох століть, він приніс в українську літературу елементи декадентства, символізму, неоромантизму, а стиль його письма співвідносять з європейським романтизмом. Досягнення Коцюбинського насамперед полягає в тому, що він за допомогою кольору, звукових вражень зумів відтворити реальний перебіг психічних процесів, порухів душі людини в їхній дійсній складності.

Образи творів М. Коцюбинського пластичні та «зримі» завдяки тому, то письменник намагається відтворити дійсність шляхом якнайживішого використання всіляких відчуттєвих вражень. Так, у своєму нарисі «На крилах пісні» він зазначав, що звуки пісні, які торкатися його вуха, лягали перед ним барвами, малювали йому з дивною яскравістю цілі образи. Загалом характерною рисою творчості Коцюбинського, за словами Євгена Федоренка, є «тонка фіксація вражень, лаконічність вислову, глибокий ліризм, ритмічність та плавність мови, майстерність описів природи та глибинний психологічний аналіз». Тобто риси, притаманні імпресіонізму. «Письменникова імпресіоністична вишуканість, – стверджує Є. Федоренко виявляється в тонкості психологічного прозирання в усі душевні порухи та все те, що творить силу осяйності барв самого зображення» [8, 85].

Цікаві спостереження Ю.Савченка щодо імпресіоністичної поетики новели Коцюбинського. На його думку, імпресіонізм полягає в зображенні навколишнього крізь призму сприйняття героїв та автора. По суті, йдеться про психологічний імпресіонізм. Так, Ю.Савченко пише: «Цей основний мотив – враження автора – розподіляє він між собою і своїми персонажами. Собі автор бере природу, оточення, героям дає право відтворювати свій внутрішній світ, як вони його собі уявляють. Обидві ці ланки одна одній акомпанують і виходять з основного враження, та, врешті, персонажі не можуть думати інакше, як сам автор»